

Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár
Kar: Történelem és Filozófia
Tanszék: Középkortörténeti és Historiográfiai Tanszék
Egyetemi év: 2008-2009
Félév: I

I. Általános információk az előadásokról, szemináriumokról, szak- vagy laborgyakorlatokról

Tantárgy neve: Egyetemes történetírás
Kódszám: HIR 1105
Kreditszám: 6
Helyszín: Bogrea-terem
Órarend: Csütörtök, 8-10 óra (előadás), 10-12 óra (szeminárium, kéthetente)

II. Az előadás, szeminárium, szak- vagy laborgyakorlat tituláris oktatója

Név, tudományos fokozat: Lupescu Mária-Magdolna, egyetemi tanársegéd
Elérhetőség (e-mail cím, esetleg telefonszám): marialupescu@yahoo.com
Fogadási óra: Szerda, 14-16 óra, Történettudományi Intézet (Iroda)

III. A tantárgy leírása:

[a tantárgy általános célkitűzései, tartalma, a tantárgy keretében elsajátított kompetenciák, az előadások, szemináriumok vagy szakgyakorlatok során használt módszerek– **10-20 sor**].

A diszciplína a múltról való elmélkedést tekinti feladatának. Olyan kérdésekre próbál választ adni, hogy vajon a nyugati kultúrát, melynek mi magunk is részesei vagyunk Közép-Európában, miért érdekli ennyire a múlt, mi a magyarázata a történeti művek ilyen páratlan népszerűségének és gazdagságának. A lehetséges válasz és egyben a diszciplína vonzereje is a kérdés rendkívüli komplexitásában rejlik. A tantárgy időszerűségét az adja, hogy mikor a 20. század végén - 21. század elején oly sokat beszélnek a történettudomány válságáról, a történészek pedig újabb és újabb történetelméletekkel állnak elő a történetírás igazolására, és/vagy hogy megvédelmezzék tudományterületüket más diszciplínák hódításaitól, egy átfogó historiográfiai tantárgy keretében kísérletet tehetünk a történetírást a maga történetiségében szemlélni. Így az előadások és szemináriumok keretében sor kerül a történetírás egyes korszakainak és aspektusainak a számbavételére, a kiemelkedő történetírók munkásságának és alkalmazott módszereiknek a megismerésére. A téma bősége egyben korlátokat is szab, ezért csak a fejlődés főbb vonalai kerülnek bemutatásra. A végső cél az, hogy a hallgatók számára nyilvánvalóvá váljék: a történelem és a történetírók milyen szerepet játszottak a nyugati kultúra különböző társadalmaiban és korszakaiban. Cél ugyanakkor megismertetni a hallgatókat

a századok során kialakult történeti iskolákkal, azok markáns egyéniségeivel, és bemutatni hatásukat a történetírás fejlődésére. A történetírás különböző irányzatainak és szakainak ismeretén túl fontos célkitűzés továbbá, hogy a hallgatók a történelem természetét megértsék, a történetírás úgynevezett válságának dimenzióit realisztikusabban ítéljék meg és nagyobb rálátással olvassák és értelmezzék a történeti műveket. Mindezen célkitűzések az elbeszélés, értelmezés, összehasonlítás, leírás módszerével érhetőek el.

IV. Kötelező könyvészet:

[a tantárgy oktatása során megemlített/használt könyvészeti anyagok teljes azonosító adatai, megjelölve pontosan fellelhetőségi helyét, az internetes forrásokat is beleszámítva].

A vizsgára **kötelező**:

1. Arnold, John H.: *Történelem. Nagyon rövid bevezetés*. Budapest, 2000. (EME-Jordáky-könyvtár, fénymásolat)
2. Bloch, Marc: *A történész mestersége*. Budapest, 1997. (EME-Jordáky-könyvtár)
3. Davis, Natalie Zemon: *Martin Guerre visszatérése*. Budapest, 1999. (EME-Központi könyvtár)
4. Ormos Mária: *A történelem és a történettudományok*. Budapest, 2003. (EME-Jordáky-könyvtár, fénymásolat)

A hallgatóknak **igen ajánlott** az alább feltüntetett összefoglaló jellegű munkákból az előadások és a szemináriumok tematikájához kapcsolódó részeket, fejezeteket tanulmányozni.

- Barnes, H. E.: *A History of Historical Writing*. Norman, 1986. (Történettudományi Intézet Könyvtára)
- Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004. (EME-Központi könyvtár)
- Fueter, E.: *Geschichte der neueren Historiographie*. Berlin, 1968. (Történettudományi Intézet Könyvtára)
- Kristón Pál: *A történetírás története*. Budapest, 1990. (fénymásolat, EME-Jordáky-könyvtár)
- Lefebvre, G.: *La Naissance de l'historiographie moderne*. Paris, 1971. (Történettudományi Intézet Könyvtára)
- Momigliano, A.: *Essays in Ancient and Modern Historiography*. Oxford, 1977. (Központi Egyetemi Könyvtár)
- Noiriel, Gérard: *A történetírás „válsága”. Elméletek, irányzatok és viták a történelemről tudományválságától napjainkig*. Budapest, 2001. (fénymásolat, EME-Jordáky-könyvtár)
- Simon, Christian: *Historiographie. Eine Einführung*. Stuttgart, 1996. (fénymásolat, EME-Jordáky-könyvtár)

V. Az előadások, szemináriumok, részfelmérések/parciális vizsgák, elvégzendő feladatok részletes terve/beosztása:

[Pontosan megjelölve minden egyes találkozó időpontját, az egyes találkozók keretében ismertetésre kerülő tematikát, azon belül pedig az alapfogalmakat és kulcsszavakat, a releváns könyvészeti anyagot, megjelölve a az egyes kurzusok keretében ismertetett anyagrészhez tartozó fejezeteket és/vagy oldalszámokat, valamint a diákok számára kijelölt kötelezettségek terminusait (olvasmányok, írásbeli feladatok, gyakorlati munkák)].

Előadások tematikája (heti két óra):

1. téma (1. hét): *Bevezető gondolatok a történetírásról és a történetírás történetéről, a történetírás születése* (miért szükséges a történetírás történetének ismerete, a történelem kutatás és a történelem írás elhatárolódása, esettanulmány: ezredvégi beszélgetés a történetírás jellegéről és hasznáról Engel Pállal)

alapfogalmak: a történetírás, a történetírás története, a történetíró és szerszámosládája, a történész mestersége.

Irodalom:

Bojtár Endre: „Ezredvégi beszélgetés Engel Pál történésszel”. In: Engel Pál: *Honor, vár, ispánság. Válogatott tanulmányok*. Válogatta, szerkesztette, a jegyzeteket gondozta Csukovits Enikő. Budapest, 2003, 661-678. p.

Erős Vilmos: „Mit jelent a történetírás-történet, és miért írunk ilyet?” *Aetas*, 2001.

2. téma (2. hét): *A poliszok korának történetírói* (a polisz új története, korlátai és túl a polisz határain: a hellenizmus korának történetírása, képviselők: Hérodotosz, Thuküdidész, Xenophón)

alapfogalmak: tér és idő, ok és okozat, jó és rossz, szükségszerű és véletlen - gondolkodási kategóriák, amelyek az egyszerű adatrögzítést, illetve a merő misztikumot történetírássá avatják; az írás személyessé válik (megszűnik az adatrögzítők névtelensége); a történelem humanizálása (a múlt eseményeinek emberi cselekedetként való felfogása és az emberi tettek részben e világi tényezőkre történő visszavezetése)

Irodalom: Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 22-48. p.

Ajánlott irodalom:

Hérodotosz: *A görög-perzsa háború*. Ford. Muraközi Gyula. A fordítást ellenőrizte és az utószót írta Hegyi Dolores. Budapest, 2000, Osiris, 659-670.

Thuküdidész: *A peloponnészoszi háború*. Ford. Muraközy Gyula. A jegyzeteket és az utószót írta, a szöveget a görög eredetivel egybevetette Hegyi Dolores Budapest, 1999, Osiris, 611-622. p.

3. téma (3. hét): *A római történetírás* (átmenet: görög-római történetírás, a köztársaság történetírói, a történetírók és a császárság)

alapfogalmak: a római történetírók dilemmája: a hérodotoszi vagy a thuküdidészi út követése; alapvető kérdés: érvényesül-e és ha igen, milyen mértékben a *sine era et studio* elv; esettanulmány: az első történeti módszertani mű

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 49-85. p.

Ajánlott irodalom:

Tacitus: *Összes művei*. I-II. kötet. Budapest, 1970.

Titus Livius: *A római nép története a város alapításától*. Budapest, 1963.

4. téma (4. hét): *A középkori keresztény történetírás* (kialakulása, a folytonosság kérdése)

alapfogalmak: kereszténység; az időszemlélet módosulása: a korábbi ciklikus történelemfelfogással szemben, amelynek lényege a kezdet és vég nélküli, körforgásszerű mozgás, a zsidó hagyományokból merítő keresztény világszemlélet egységes és lineáris folyamatként fogja fel a történelmet, amely pontosan meghatározott kezdettel (a teremtés) és véggel (utolsó ítélet) rendelkezik; új források (az Ó- és Újszövetség mesés és legendás történetei); módszer: az Ótestamentum legendás eseményeinek és az antik szerzők által rögzített múlt történéseinek szinkronizálási kísérlete; új értelmezése a „forráskritikának”: idézni lehet az új forrásokat, de bírálni nem; radikális változás: az események és a jelenségek oksági összefüggéseit már nem kutatják, minden történés az isteni gondviselésben leli végső magyarázatát.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 49-85. p.

Ajánlott irodalom:

Markus, R. A.: *From Augustine to Gregory the Great: History and Christianity in the Middle Ages*. London, 1983.

5. téma (5. hét): *A középkori történetírás műfaji gazdagsága* (a középkori történetírás műhelyei, a keresztény témák továbbélése, kísérlet a császárság és a kereszténység egységének megteremtésére, a középkori történetírás válsága)

alapfogalmak: évkönyvek, geszták, életrajzok, krónikák és típusaik; új kronológia; a hagyományos keresztény történetfelfogás eroziója; az antik és a keresztény világfelfogás szempontjainak ütköztetése az új értelmiség által, amely felfedezi az ókori klasszikusokat; az isteni gondviselés mint univerzális magyarázó elv mellett újra megjelennek olyan „pogány” indítóokok, mint a véletlen, a szerencse és a különböző emberi tulajdonságok, például a lovagiasság.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 105-133., 146-160. p.

Ajánlott irodalom:

Guenée, Bernard: *Histoire et culture historique dans l'Occident médiéval*. Paris, 1980.

Smalley, B.: *Historians in the Middle Ages*. London, 1974.

Wallace-Hadrill, J. M. (ed.). *The Writing of History in the Middle Ages*. Oxford, 1981.

6. téma (6. hét): *Két fordulópontra: I. a reneszánsz* (itáliai reneszánsz történetírók, humanista irányváltás Itálián kívül, esettanulmány: Lorenzo Valla, *Értekezés Konstantin állítólagos adományozási okiratának meghamisításáról*, 1440)

alapfogalmak: paradigmaváltás = a történetírás elválik a teológiától, az emberek visszakapják múltjukat (lassan és fokozatosan megy végbe); e nagy átalakulás igazi

elindítója a reneszánsz és a humanizmus; az események magyarázataiban már szinte nyomát sem találni az isteni gondviselésnek; merész szembefordulás az antikvitás és a középkor közötti kontinuitást hangsúlyozó – a 14. század előtt általános – teóriával; forráskritika.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 105-133., 161-177. p.

The Treatise of Lorenzo Valla on the Donation of Constantine. Text and translation into English. Translated and ed. Christopher B. Coleman. New Haven, 1922, Yale University Press, 94–101. p. (magyar fordítása Dreska Gábor)

Ajánlott irodalom:

Huppert, G.: *The Idea of Perfect History. Historical Erudition and Historical Philosophy in Renaissance France*. Urbana, Ill., 1970.

Reynolds, B. R.: „Latin Historiography: A Survey, 1400-1600.” *Studies in the Renaissance* 2 (1955): 7-66.

7. téma (7. hét): Két fordulópontra: 2. a reformáció (és reakciója, az ellenreformáció, a tudományos történetírás alapvetése, esettanulmány: Jean Mabillon, *De re diplomatica*)

alapfogalmak: paradigmaváltás (előző gondolat folytatása), hosszú folyamat, elindítója a reneszánsz, folytatója a reformáció; kulcsfogalom: reformáció; ellentmondásosan befolyásolta a történetírás fejlődését; a viták szerepe a modern értelemben vett, okmányokon alapuló kritikai egyháztörténet születésében; a középkori oklevelek kutatásának első szisztematikus módszertanának összeállítása.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 105-133., 178-200. p.

Mabillon, Jean: *De re diplomatica libri VI*. Vol. 2. Editio secunda. Luteciae-Parisorum, 1709, Librorum de re diplomatica supplementum. 1–5. o. (Dreska Gábor fordítása)

Ajánlott irodalom:

Cochrane, E.: “The transition from Renaissance to Baroque: The Case of Italian Historiography.” *History and Theory* 19.1 (1980): 21-38.

Mousnier, R. – Pillorget, R. : „Contemporary History and Historians of the Sixteenth and Seventeenth Centuries.” *Journal of Contemporary History* 3.2 (1968): 93-109.

8. téma (8. hét): A felvilágosodás

alapfogalmak: paradigmaváltás, hosszú folyamat, elindítója a reneszánsz, folytatója a reformáció, betetőzője a felvilágosodás; a történelmi változások racionális magyarázatának igénye tovább csökkentette az isteni gondviselés és akarat szerepét, sőt egyes esetekben már teljesen ki is iktatta; különböző környezeti (földrajzi, éghajlati), valamint emberi (morális és társadalmi) tényezők állítása mint okok; tökéletesedett a források kritikai vizsgálatának módszertana. Esettanulmány: Giambattista Vico ciklikus modellje. A felvilágosodás legjelentősebb történetírója: Voltaire.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 206-231. p.

Giambattista Vico: *Az új tudomány*. Ford. Dienes Gedeon és Szemere Samu. Budapest, 1979,², Akadémiai Kiadó, 600-615. p.

Voltaire: *XII. Károly svéd király története*. Ford. Justus Pál. Budapest, 1965, Európa Könyvkiadó, 230-285. p.

Ajánlott irodalom:

Montesquieu: *A rómaiak nagysága és hanyatlása*. Ford. Szávai János. Budapest, 1997, Kossuth.

Wade, I.: *The Intellectual Origins of the French Enlightenment*. Princeton, 1971, Introduction.

9. téma (9. hét): A pozitívizmus. A történetírás professzionalizálódása a 19. században

alapfogalmak: a történettudós és természettudós hasonlósága; a történész feladata empirikus jellegű; elfogadható módszerek: megfigyelés, érzékelés; a természettudományok hatása. A történelem értelmezésének és a történetírás jellegének azonosságai és különbözőségei alapján e sokféleségen belül a 19. század folyamán négy nagy gondolkodói áramlat és négy ezekhez kapcsolódó történetírói irányzat bontakozott ki. A felvilágosodás francia és angol hagyományának folytatója a pozitívizmus, a főleg német felvilágosodás-ellenesség utóda pedig a romantika volt. A harmadik nagy iskolát, amelyet általában historizmusnak szokás nevezni, alapvetően ugyancsak a német filozófiai idealizmus ihlette, módszertani szempontból viszont a Mabillonig visszanyúló forráskritikai megközelítés is erőteljesen inspirálta. A marxizmus, amely csak a század második felében jelent meg, szintén több forrásból táplálkozott. Esettanulmányok: a pozitívizmus alapító atyja és egyben névadója, Auguste Comte és Henry Thomas Buckle, aki konkrét történeti munkákban alkalmazta a pozitívista elveket.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 278-287. p.

Ajánlott irodalom:

Buckle H. Tamás: *Anglia művelődésének története*. Ford. Endrődi Sándor és mások. Pest, 1873, 2-26. p.

10. téma (10. hét): A romantika

alapfogalmak: korábbról ismert és használt alapfogalmak szembeállításai: a felvilágosodás és a pozitívizmus egyetemességével az egyedit, az általánossal a különöst, az emberiséggel a nemzetet, az ésszel az érzelmet, a valósággal a képzeletet, a világossággal a ködbe vesző misztikumot, az antiklerikalizmussal a vallásos hitet állította szembe a romantika; egzotikus tájak; a tömegek felfedezése a történelem számára. A romantikus történetírók egyik közös célja: nemzetük történelmi emlékezetének a megteremtése. Ezért a világ történetének különböző aspektusai helyett legtöbbjük a saját nemzeti múlt dicső és/vagy kritikus szakaszai felé fordult. Ez hozta magával a középkor újrafelfedezését. Kiemelkedő képviselők: Jules Michelet és Thomas Babington Macaulay.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 245-262. p.

Jules Michelet: *History of France*. New York, 1892, Bevezető.

Lord Macaulay: *Critical, Historical and Miscellaneous Essays*. Vol. I. New York, é.n. 376-432. p.

Ajánlott irodalom:

Mitzman, A.: *Michelet, Historian: Rebirth and Romanticism in Nineteenth-Century France*. New Haven, 1990.

Trevor-Roper, H. R.: *The Romantic Movement and the Study of History*. London, 1969.

Walch, J.: *Les Maitres de l'Histoire: Augustin Thierry, Mignet, Guizot, Thierry, Michelet, Edgar Quinet*. Paris, 1986.

11. téma (11. hét): *A historizmus* (eredeti értelme, a levéltári anyag felfedezése, a források külső és belső kritikája, kedvelt műfajok: politikatörténet, életrajz)

alapfogalmak: maga a historizmus magyarázatra szorul = a német filozófiai idealizmus elméleti alapjait megtartva, a múlt hű rekonstruálhatóságát feltételezte. Az idealista filozófiai alapok egyik legfontosabb kulcsfogalma pedig az eredetileg isteni eredetű eszme vagy szellem, amelyet a történelem legfontosabb mozgatórugójaként fogtak fel; történeti individumok: állam, nemzet, nemzedék, személy; a történész feladata: az individualitás rekonstruálása; metodológiai jellemzője – a levéltárakban felhalmozott eredeti forrásanyag alapján történjen a múlt rekonstrukciója. Tematikai szempontból a historizmus kitüntetett témái az eszmék hordozói, illetve megvalósítói, vagyis az államok, az egyházak és ezek vezetői, tehát a „nagy emberek”, kedvelt műfajai pedig a politikatörténet és az életrajz. A historizmus atyja: Leopold von Ranke.

Irodalom:

Leopold von Ranke: *Fürsten und Völker. Geschichten der romanischen und germanischen Völker von 1494–1514*. Hrsg. von Dr. Willy Andreas. Wiesbaden, 1957, 4–15. p.

Simon, Christian: *Historiographie. Eine Einführung*. Stuttgart, 1996, 107-139. p.

Ajánlott irodalom:

Iggers, Georg G. – James M. Powel (eds.): *Leopold von Ranke and the Shaping of the Historical Discipline*. Syracuse U.P., 1990, 3-21. p.

Pók Attila: „Szakértelem és elkötelezettség. Leopold von Ranke magyarországi értelmezéseiről”. In: Krausz Tamás-Szvák Gyula (szerk.): *Életünk Kelet-Európa. Tanulmányok Niederhauser Emil 80. születésnapjára*. Pannonica, Budapest, 2003, 177-183. p.

12. téma (12. hét): *A marxizmus* (alapjellemezője, az irányzat szülőatyja: Karl Marx, francia követője: Jean Jaurès, az emberiség történetének négy korszaka)

alapfogalmak: a történelem végső mozgatóereje a gazdaság, termelési eszközök és termelési módok kapcsolata, elnyomók és elnyomottak harca, osztályharc, forradalom, kommunizmus, a fejlődés iránya megváltozhatatlan. Gazdasági szemléletű múltfelfogás annak következményeként, hogy a történészek felfedezik a gazdasági erőkben rejlő lehetőségeket a kutatás számára. Legjelentősebb képviselője: Karl Marx, akihez köthető az általános gazdasági elvek primátusán alapuló történetírás bevezetése is. A Marx utáni gazdaságtörténet legfontosabb jellemzői és képviselőinek bemutatása. Beszélhetünk-e gazdaságtörténeti iskolákról?

Irodalom:

Karl Marx: *A filozófia nyomorúsága*. Budapest, 1978, Magyar Helikon, 120-131. p.

Jean Jaurès. *Réformateurs Sociaux*. Ed. par E. Vandervelde. Paris, 1929. 68–80. p.

13. téma (12. hét): Szakosodás és szintetizálás a 20. században (különböző irányzatok: eszmetörténet, reprezentánsa: Jakob Burckhardt, gazdaság- és társadalomtörténet, reprezentáns: Fernand Braudel és Eric Hobsbawm, mentalitás, gender, kollektív emlékezet, jellegzetességeik)

alapfogalmak: hangsúlyváltás a műfajok terén (a hadtörténet, az alkotmánytörténet, a diplomáciatörténet és a biográfia helyét átveszi az eszme-, a gazdaság- és a társadalomtörténet), folytatódik a történetírás specializálódása, a változások oka a modernizáció és az új tudományágak – elsősorban a közgazdaságtan, a szociológia és a pszichológia – kialakulása, hatásuk: újszerű kérdésselvetések és analitikus módszerek, a történetírás kétféle válasza az új kihívásokra. A szintetikus történetírás első jelentős képviselője a francia Henri Berr. Programját az általa alapított folyóiratban tette közzé. Esettanulmány: Fernand Braudel.

Irodalom:

Breisach, Ernst: *Historiográfia*. Budapest, 2004, 283-285, 310-313, 382-383. p.

Fernand Braudel: *Anyagi kultúra, gazdaság és kapitalizmus, XV-XVIII. század. A mindennapi élet struktúrái: a lehetséges és a lehetetlen*. Budapest, 1985, 13-22, 561-566. p.

Fernand Braudel: *A Földközi-tenger és a mediterrán világ II. Fülöp korában*. Ford. R. Szilágyi Éva. I. köt. Budapest, 1996, 1–9. p.

14. téma (14. hét): Posztmodern ismeretelmélet és történetírás (Derrida és a francia nyelvfilozófusok dekonstrukciós eljárása, valamint Foucault ezzel rokon diskurzuselmélete mellett a történetírás, illetve a társadalomtudományok 20. század végi paradigmaváltásának harmadik komponense a történetírás és a szépirodalom egyneműségének régi tézisének újrafogalmazó ún. narrativista álláspont. Ennek legismertebb képviselője az amerikai Hayden White. A posztmodern történetírás másik kiemelkedően fontos elméleti forrása Michel Foucault (1926–1984) strukturalista ihletésű könyvei, a tudomány fogalmának újraértelmezése, a történelmi ismeret kérdése az új konstrukcióban, a történetírás mint mechanizmus)

alapfogalmak: elméleti bázisa a valóság és a nyelv viszonyának újradefiniálása (ún. nyelvi fordulat), a mód, ahogyan formába öntünk és elmondunk egy történetet, befolyásolni fogja a történet jelentését. Jacques Derrida metodológiai eljárása az ún. dekonstrukció, szembefordulás a felvilágosodás pozitív ismeretelméleti örökségével, a nézetek központi kategóriája a hatalom, amely minden kor tudását és gondolkodási módját meghatározza, hármasság: a történész, a forrásai és az olvasó. Esettanulmány: Simon Schama.

Irodalom:

Simon Schama: *Citizens. A Chronicle of the French Revolution*. New York, 1989, Introduction.

Kisantal Tamás, Szeberényi Gábor: 'Hayden White "hasznáról és káráról" : Narratológiai kihívás a történetírásban '. *Aetas* 2001.1: 116-133.

Szemináriumi tematika (kéthetenként két óra)

1. téma (2. hét): A félévi szemináriumi tematika, a szemináriumi követelmények és a szeminárium menetének ismertetése

2. téma (4. hét): A görög történetírás reprezentánsai: Xenophón és Lukianosz

Görög történetírók. Válogatta, szerkesztette és az utószót írta Ritoók Zsigmond. Budapest, 1988, Európa, 393-397, 408-412, 414-415, 489-490, 598-600.

Lukianosz: „Hogyan kell történelmet írni?” In: Lukianosz *összes művei*. I. köt. Ford. Kapitánffy István. Szerk.: Bollók János. Budapest, 1974, 590- 616. p.

3. téma (6. hét): A görög-római és római történetírás: Polübiosz és Ammianus Marcellinus

Görög történetírók. Válogatta, szerkesztette és az utószót írta Ritoók Zsigmond. Budapest, 1988, Európa, 495-504, 507-509, 520-522, 532-534, 563-568, 573-578, 601-607.

Római történetírók. Válogatta Zsolt Angéla. Budapest, 1986, Európa, 663-665, 684-688, 695-700, 715-718, 721-727.

Ajánlott irodalom:

Falus Róbert: *Az ókori görög irodalom története*. II. kötet. Budapest, 1964, 604-607. p.

Falus Róbert: *A római irodalom története*. Budapest, 1970, 432-433.

4. téma (8. hét): A keresztény történetírás reprezentánsai: Euszebiosz és Szent Ágoston

Euszebiosz *Egyháztörténete*. Budapest, 1983, 17-20., 37-40., 55-57., 263-267., 276. p.

Aurelius Augustinus püspöknek a pogányok ellen Isten városáról írt huszoneköt könyve.

Fordította Földváry Antal. I. kötet. Budapest, 1942, 58., 60., 62., 103-107., 154-155., 233-236., 334-335. p.

Ajánlott irodalom:

Brown, Peter: *Szent Ágoston élete*. Fordította Sághy Marianne. Budapest, 2003, 350-366., 513-596. p.

Vanyó László: *Az ókeresztény egyház és irodalma*. Budapest, 1988, 520-534. p.

5. téma (10. hét): A középkori történetírás képviselői: Einhard és Freisingi Ottó

Einhard: *Nagy Károly élete*. Budapest, 1902.

Freisingi Ottó: *Krónikája*. Fordította, bevezetéssel és magyarázó jegyzettel ellátta: Gombos F. Albin. Bp., 1910. (Középkori krónikások 12-14.), 58-69, 302-305, 432-436.

Freisingi Ottó: *I. Frigyes császár tettei*. Fordította, bevezetéssel és magyarázó jegyzettel ellátta: Gombos F. Albin. Bp., 1913. (Középkori krónikások 15-16.), 9-71, 120-123, 152-155.

Ajánlott irodalom:

Guenée, Bernard: *Histoire et culture historique dans l'Occident médiéval*. Paris, 1980.

Uő: „Histoires, Annales, Chroniques”. *Annales: Economies, Sociétés, Civilisations* 28 (1972): 997-1016.

Petri, R.C.: „Three Medieval Chroniclers: Monastic Historiography and Biblical Eschatology in Hugh of St. Victor, Otto of Freising, and Ordericus Vitalis.” *Church History* 34 (1965): 282-293.

6. téma (12. hét): A humanista történetírás két kiemelkedő képviselője: Niccolò Machiavelli és Francesco Guicciardini

Irodalom:

Machiavelli: *A fejedelem. A luccai Castruccio Castracani élete*. Ford. Lutter Éva. Válogatta, a bevezetőt írta és a jegyzeteket összeállította Szegő Katalin. Bukarest, 1991, Kriterion, 5-56., 73-74., 115-116., 135., 157-161. p.

Vagy

www.mek.oszk.hu (Machiavelli: A fejedelem c. művéből a következő részek: Bevezető, I. fejezet (Hányféle az egyeduralkodás és hogyan lehet megszerezni), VI. fejezet (Az új keletű egyeduralkodásról), XIV. fejezet (A fejedelem tennivalói), XXIV. fejezet (Hogyan veszítették el Itália uralkodói államaikat), XXV. fejezet (Mit ér a szerencse az emberi dolgokban).

Guicciardini, Francesco: *Itália története (1494-1534)*. Budapest, 1990, Európa, 5-16, 95-102, 485-492, 513-514. p.

Ajánlott irodalom:

Balaci, Alexandru: *Niccolò Machiavelli*. Budapest-Bukarest, 1969.

Philips, M.: „Machiavelli, Guicciardini and the Tradition of Vernacular Historiography in Florence.” *American Historical Review* 84 (1979): 86-105.

7. téma (14. hét): Historizmus és romantika a történetírásban (Leopold von Ranke és Jules Michelet)

Iggers, Georg G. – James M. Powel (eds.): *Leopold von Ranke and the Shaping of the Historical Discipline*. Syracuse U.P., 1990, 3-21. p.

Pók Attila: „Szakértelem és elkötelezettség. Leopold von Ranke magyarországi értelmezéseiről”. In: Krausz Tamás-Szvák Gyula (szerk.): *Életünk Kelet-Európa. Tanulmányok Niederhauser Emil 80. születésnapjára*. Pannonica, Budapest, 2003, 177-183. p.

Mitzman, A.: *Michelet, Historian: Rebirth and Romanticism in Nineteenth-Century France*. New Haven, 1990.

Miskolczy Ambrus: „Jules Michelet, a próféta és a tanár”. *Aetas* 1999.1-2: 244-284.

Ajánlott irodalom:

Miskolczy Ambrus: „Jules Michelet "demokratikus legendái" és a magyar-román párbeszéd.” *Századok* 133.2 (1999): 383-419.

Trevor-Roper, H. R.: *The Romantic Movement and the Study of History*. London, 1969.

Walch, J.: *Les Maîtres de l'Histoire: Augustin Thierry, Mignet, Guizot, Thierry, Michelet, Edgar Quinet*. Paris, 1986.

Elvégzendő feladatok beosztása:

- az előadások esetében megjelölt könyvészet elolvasása egyik hétről a másikra ajánlott jellegű, vizsgára viszont kötelező
- a szemináriumok esetében megjelölt **Irodalom** kötelező jellegű mindenki számára, az ajánlott irodalmat azok hasznosíthatják, akik referátum írására vállalkoztak. Ugyanakkor a vizsgára való felkészítést is segítheti
- a referátum elvállalása szóbeli prezentációt jelent a szeminárium keretében egy, a szeminárium általános témájához tartozó részből, vállalása igen ajánlott
- minden hallgató számára kötelező a félév utolsó előtti hetén (13. héten) a félévi, írott dolgozatok leadása egy, az év elején meghatározott tematikából
- a hallgatók rendelkezésére áll az EME-könyvtárban egy ún. Történetírás-olvasókönyv és egy Történetírás-Források gyűjteménye, mindkettő az előadások és szemináriumokhoz kapcsolódó és nehezebben hozzáférhető tanulmányok, jegyzetek, stb. fénymásolt változatait tartalmazzák. A hallgatók ezekből alaposan tájékozódhatnak a vizsgára kötelező ismereteket illetően.

VI. Felmérés/értékelés módja:

[A tevékenység elbírálásának összetevői (részvizsga, félévi dolgozat, kutatási projektek, aktív részvétel), az összetevők súlyozása a végső jegyben (hány %-a végső jegynek), a vizsgák lezajlásának módja (szóbeli, írásbeli), elbírálási kritériumok].

- a vizsga lezajlásának módja: írásbeli
- szemináriumi maximális jegyet csak az aktív részvételt tanúsító hallgatók szerezhethetnek (itt a referátum is beleértendő)
- az összetevők súlyozása a végső jegyben: 30% szemináriumi tevékenység, 30% előadás anyaga, 30% írásbeli dolgozat, 10% kötelező irodalom ismerete.
- elbírálási kritériumok: fogalmak ismerete, szintetizáló és elemzési készség, a kötelező irodalom ismerete, fogalmazási készség, helyesírás

VII. Szervezési részletek, kivételes esetek kezelése:

[Jelenlét (esetenként), vizsgára való jelentkezés feltételei, pótolási lehetőségek, plagizálás, plagizálás következményei, vizsgán való csalások következményei, óvások megoldása].

- jelenlét: előadáson nem kötelező, szemináriumon igen
- a vizsgára való jelentkezés alapvető kritériuma, hogy a szemináriumi látogatási arány min. 70%-os legyen. Másik feltétel: a félévi dolgozat leadása.
- a plagizálás a dolgozatnak a minimális jeggyel történő minősítését vonja maga után, és újraírását. Ez természetesen azt is jelenti, hogy már csak az őszi vizsgaidőszakban jelentkezhet a hallgató ismét vizsgára.
- a vizsgán való csalás, másolás a vizsgáról való kizárást vonja maga után, a hallgató a következő vizsgaidőszakban jelentkezhet ismét vizsgára

VIII. Választható/opcionális könyvészet:

[A tantárgy oktatása során megemlített/használt könyvészeti anyagok teljes azonosító adatai, megjelölve pontosan fellelhetőségi helyét, internetes elérhetőséget is beleszámítva].

- az ajánlott irodalom kérdését lásd fentebb (az egyes témáknál)